

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОКАЗНИКІВ НАДІЙНОСТІ І ЯКОСТІ РОБОТИ АКТИВНИХ РОБОЧИХ ОРГАНІВ КУЛЬТИВАТОРІВ

Бабицький Л.Ф., д.т.н., Москалевич В.Ю., к.т.н.

(Південний філіал Національного університету біоресурсів і природокористування України "Кримський агротехнологічний університет")

Приведено результати експериментальних досліджень робочого органу культиватора з віброімпульсним збуджувачем коливань лати, які підтверджують гіпотезу про позитивний вплив вібрації на його безвідмовність і довговічність.

Постановка проблеми. Енергозбереження в сільськогосподарському виробництві потребує подальшого удосконалення машин і знарядь для виконання найбільш енергоємного процесу – обробітку ґрунту. Важливе значення має також підвищення показників надійності і якості роботи ґрунтообробних робочих органів. При цьому особливу увагу слід приділяти збільшенню довговічності ґрунторіжучих елементів в напрямку підвищення їх зносостійкості в поєднанні з накладанням вібраційного фону, а також забезпеченню безвідмовної роботи ґрунтообробних знарядь.

Аналіз досліджень і публікацій. В роботах дослідників проблеми надійності відмічається, що відмови ґрунтообробних машин виникають внаслідок поломок робочих органів і зносу ґрунторіжучих деталей. При цьому поломки робочих органів відбуваються внаслідок дії "пікових" навантажень [4, 5], а швидкість зносу робочих поверхонь, викликаного рухом по них ґрунтової маси, прямо пропорційна тиску p , з яким ця маса притискається до стираємої поверхні [3]. Робочий орган, що переміщується, стискає ґрунт попереду нього. Це призводить до швидкого затуплення різальної кромки і утворення ущільненого ґрунтового ядра попереду неї, в результаті тяговий опір робочого органу збільшується, оскільки замість тертя ґрунту об метал відбувається тертя ґрунту об ґрунт [1]. При збільшенні зносу і, відповідно, збільшенні кута нахилу потиличної фаски значна частина ущільненого ґрунтового ядра переходить під задню грань леза, де умови навантаження, згідно фізичної теорії різання ґрунтів, набагато важчі [5]. При вібрації робочого органу ґрунтові частки розміщуються більш рівномірно перед клином і уздовж його поверхні, а тиск на неї і, отже, швидкість зносу і затуплення леза повинні зменшуватися [1].

Постановка завдання. Аналіз попередніх досліджень дозволяє висунути гіпотезу про те, що примусова вібрація робочих органів культиваторів позитивно впливає на такі показники їх надійності, як безвідмовність і довговічність. Для її перевірки потрібні експериментальні дослідження вібраційних робочих органів в конкретних технологічних умовах.

Основний матеріал дослідження. На кафедрі механізації, енергетики і технічного сервісу ПФ НУБіП України "КАТУ" обґрунтовано параметри і

створено вібраційний робочий орган [2], що містить стрілочасту культиваторну лапу шириною 400 мм на пружній С-подібній стійці 3, за допомогою кронштейна 1 закріпленій на поперечному брусі 2 рами знаряддя. З тильного боку стійки 3 на регульованому кронштейні 4 встановлено віброімпульсний збуджувач коливань 5 з віброударним механізмом 6 (рис. 1). Конструкція кронштейна 4 дозволяє змінювати положення по вертикалі віброімпульсного збуджувача коливань 5 і точку прикладання імпульсів від віброударного механізму 6 до стійки 3. Амплітуда A коливань віброзбуджувача регулюється в межах 4...26 мм, максимальна частота імпульсів становить $n = 3000 \text{ хв}^{-1}$. Привод віброзбуджувача здійснюється від електродвигуна 7 постійного струму ДВ-1КМ, що встановлений на кронштейні 8, через пасову передачу. Необхідний натяг пасу досягається переміщенням електродвигуна 7 по пазах кронштейна 8.

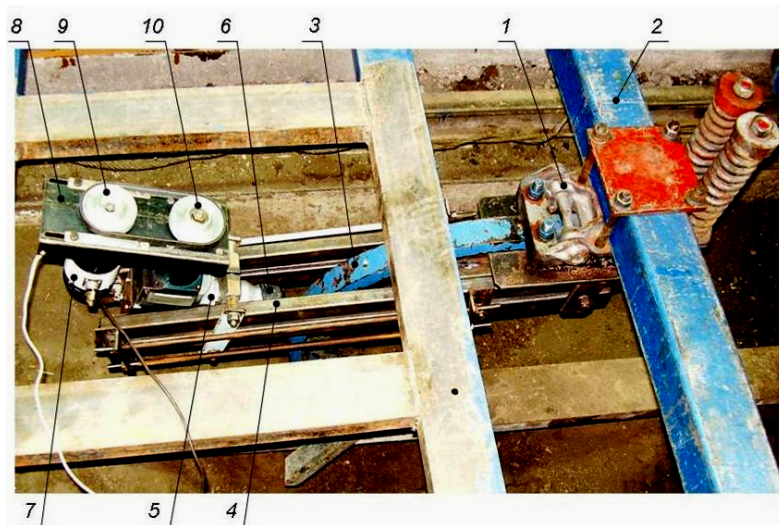

Рис. 1. Культиваторна лапа на С-подібній пружній стійці з віброімпульсним збуджувачем коливань

Робоча напруга електродвигуна $U = 24 \text{ В}$, потужність $N = 400 \text{ Вт}$, номінальна частота обертання його валу $n = 3000 \text{ хв}^{-1}$. Відстань L між осями валів електродвигуна і віброзбуджувача регулюється в межах від 90 до 170 мм. Діаметр веденого шківів 10 пасової передачі $d_2 = 80 \text{ мм}$. Діаметри d_1 змінних ведучих шківів знаходяться в межах від 50 до 80 мм. Ширина робочої частини шківів $b = 15 \text{ мм}$, кількість пазів на шківів $k = 4$. Частота імпульсів віброзбуджувача регулюється зміною передаточного відношення пасової передачі шляхом встановлення ведучих шківів різного діаметра. Живлення електродвигуна здійснюється від акумуляторних батарей з напругою $U = 24 \text{ В}$ і ємністю 77 А·год.

Даний робочий орган випробовувався у польових умовах. Агрофони випробувань – стерня зернових колосових культур і поле після обробітку дисковими боронами. Тип ґрунту – чорнозем південний середньосуглинистий. Значення вологості, твердості та деформаційного показника ґрунту в період випробувань представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Вологість, твердість і деформаційний показник ґрунту

Глибина, м	Вологість ґрунту, %	Твердість ґрунту, Н/см ²	Деформаційний показник ґрунту, $1 \cdot 10^{-7} \text{ м}^2/\text{Н}$
0...0,05	14,49	136,64±6,32	1,86±0,24
0,05...0,10	16,02	235,20±4,68	1,34±0,14
0,10...0,15	17,64	268,80±5,92	1,08±0,13

Результати випробувань показали, що при роботі на стерні лапа без вібрації незадовільно заглиблюється в ґрунт та не забезпечує необхідної рівномірності глибини обробітку. Вібрація лапи від приводу сприяє кращому її заглибленню в ґрунт і рівномірному руху за глибиною: відхилення фактичної глибини обробітку від заданої не перевищує 1 см, а коефіцієнт варіації глибини зменшився в 2 рази, порівняно з лапою без вібрації. При цьому технологічні відмови робочого органу внаслідок забивання рослинними рештками і ґрунтом відбувались без вібрації через 4...5 м пройденого шляху, а з вібрацією – 6...8 м, тобто при однаковій швидкості руху вібрація збільшує час безвідмовної роботи в середньому в 1,5 рази.

На рис. 2 приведені характерні динамограми руху робочого органу культиватора з віброімпульсним збуджувачем без вібрації та з вібрацією.

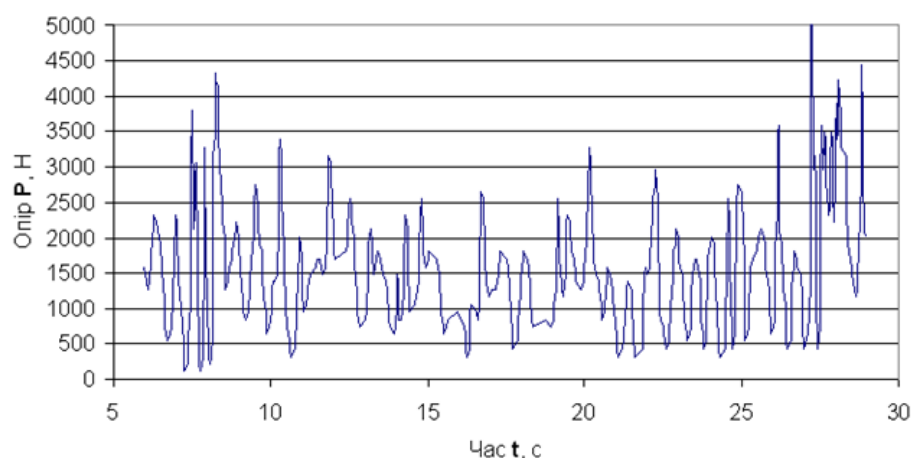
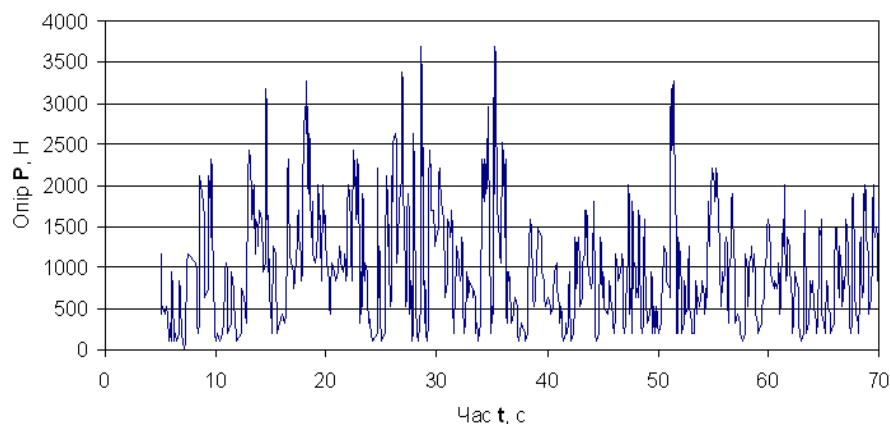
*a**б*

Рис. 2. Динамограми руху робочого органу культиватора: *a* – без вібрації, *б* – з вібрацією

В результаті визначення середнього тягового опору отримані його залежності від швидкості руху, які представлені на рис. 3.

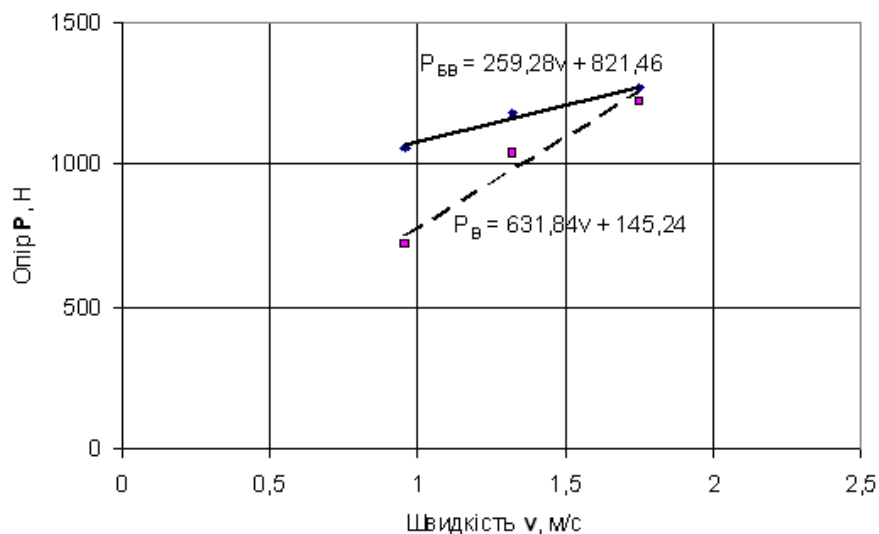

Рис. 3. Залежності тягового опору від швидкості руху:
_____ без вібрації, - - - з вібрацією

Аналіз даних тягового опору робочого органу культиватора з віброімпульсним збуджувачем коливань показує, що при швидкості руху 0,96 м/с примусова імпульсна вібрація культиваторної лапи дозволяє знизити її середній тяговий опір на 32,2%, а при швидкості руху 1,32 м/с – на 12%. Із збільшенням швидкості руху від 1,32 до 1,75 м/с тяговий опір робочого органу зростає: з вібрацією більш інтенсивно, але не перевищує його значень без вібрації. Зниження середнього тягового опору пов'язано із зменшенням тиску ґрунту на робочі поверхні і лезо лапи, відповідно інтенсивність їх абразивного зношування зменшується, а довговічність збільшується.

Спектральним аналізом тягового опору робочого органу культиватора з віброімпульсним збуджувачем встановлено, що найбільш істотний вплив чинять складові з частотами від 0 до 4 Гц. Зниження тягового опору при вібрації відбувається за рахунок зменшення в 1,3...1,5 рази складових з частотами 0,3...2 Гц, внаслідок цього імовірність відмови робочого органу через поламку, викликану піковими навантаження на нього, зменшується.

Висновок. Експериментально підтверджено гіпотезу про те, що примусова вібрація робочих органів культиваторів позитивно впливає на показники їх надійності: безвідмовність прокращується завдяки збільшенню в середньому в 1,5 рази тривалості роботи без забивання рослинними рештками і зменшенні імовірності поломки піковими навантаженнями в 1,3...1,5 рази, а довговічність збільшується із зниженням тиску ґрунту, що викликає знос, на робочі поверхні і лезо лапи, до 32%.

Список літератури

1. Зоненберг Р.М. Разрушение почвы вибрирующим и невибрирующим деформаторами / Зоненберг Р.М. // Механизация и электрификация социалистического сельского хозяйства. – 1968. – №3. – С. 11-14.
2. Пат. 51243 Україна, МПК А01В 35/22. Робочий орган культиватора / Бабицький Л.Ф., Тарасенко В.І., Котелевич К.П., Балко В.В.; заявник і патентовласник Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Заявл. 29.12.2009; опубл. 12.07.2010, Бюл. №13.
3. Рабинович А.Ш. Самозатачивающиеся плужные лемехи и другие почворезущие детали машин. – М.: Бюро технической информации ГОСНИТИ, 1962. – 107с.
4. Сидоров С.А. Методика расчета на износостойкость моно- и биметаллических почворезущих рабочих органов / Сидоров С.А. // Тракторы и сельскохозяйственные машины. – 2003. – № 12. – С.35-39.
5. Сидоров С.А. Технический уровень и ресурс рабочих органов сельхозмашин / Сидоров С.А. // Тракторы и сельскохозяйственные машины. – 1998. – №3 – С. 29-31.

Аннотація

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЙ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НАДЕЖНОСТИ И КАЧЕСТВА РАБОТЫ АКТИВНЫХ РАБОЧИХ ОРГАНОВ КУЛЬТИВАТОРОВ

Бабицкий Л.Ф., Москалевич В.Ю.

Приведены результаты экспериментальных исследований рабочего органа культиватора с виброимпульсным возбудителем колебаний лапы, которые подтверждают гипотезу о положительном влиянии вибрации на его безотказность и долговечность.

Abstract

THE RESULTS OF RESEARCH OF INDEXES OF RELIABILITY AND QUALITY OF WORK OF ACTIVE WORKING BODIES OF CULTIVATORS

L. Babitskiy, V. Moskalevich

Results over of experimental researches of working organ of cultivator are brought with the vibroimpulsive causative agent of vibrations paws that confirm a hypothesis about positive influence of vibration on his faultlessness and longevity.